

Ob proslavah plebiscita na Koroškem

Nacionalistično usmerjeni krogi na Koroškem — pri čemer socialisti, ki imajo koroško deželno vlado v rokah, niso izvzeti — so pripravili velike proslave za petdesetletnico koroškega plebiscita, s katerim je Avstrija 10. oktobra 1920 dobila tudi tisti del Koroške, kjer so imeli Slovenci večino, zlasti južno od Drave. Že pred desetimi leti, za 40. obletnico plebiscita, so organizirali nemški Korošci bučne slovesnosti, letos pa so bili v tem še velikopoteznejši. Iz mnogih izložb kričijo jubilejni napisi in kopije nekdanjih volivnih lepakov in letakov. Slovence, ne le koroške, ampak tudi tiste, ki jih zanese pot zaradi nakupovanja v Celovec, boli srce, kot to gledajo — ali bi jih vsaj moralo boleti.

Nemško-koroški in tudi splošnoavstrijski tisk se je seveda močno razpisal o petdesetletnici plebiscita in spet lahko beremo fraze o »nedeljivi Koroški«, o »zvestobi koroški deželi« in podobno. Nihče pa ne omenja, da je bila južna Koroška, ki jo je Avstrija ohranila zase s tem plebiscitom, vendarle po jeziku in narodnostno slovenska, in še manj, kako je Avstrija izpolnila in izpolnjuje svoje obveznosti do slovenske manjšine. Če bi upoštevali avstrijske statistike, se je število slovenskih Korošcev v teh 50 letih zmanjšalo za 80 odst., od približno 100.000 na kakšnih 10.000. Jasno je, da jih ni pobrala kuga, ampak da je to posledica raznarodovanja in pritiska, pa naj se dogaja v še tako prikriti in »demokratični« obliki, kot je npr. sklicevanje na pravice staršev, da določajo, če se naj njihov otrok uči v šoli slovenskega jezika ali ne. O tem ne morejo svobodno odločati zastrašeni in narodnostno nevzgojeni, nevedni starši. In na to špekulira avstrijska raznarodovalna politika.

Avstrijski nacionalistični krogi naj se vendarle zavedajo pri vseh svojih bučnih proslavah, da je bilo nemoralno odtrgati majhnemu narodu, kot je slovenski, bistven del njegovega narodnega telesa, zibelko njegove državnosti in njegove kulture. To ni slaven, ampak sramoten list avstrijske zgodovine, na katerega bodoče generacije ne bodo ponosne.

Slovenci pa se moramo zavedati, da smo izgubili slovensko Koroško v bistvu zato, ker so bili postavljeni slovenski Korošci pred nemogočo izbiro. Izbirati so morali med državo, v kateri so živeli že nad tisoč let, in med državo — tedanjim velesrbsko Jugoslavijo — ki sploh ni priznavala slovenske narodnosti in je govorila samo o jugoslovanskem narodu in o stopitvi Slovencev, Hrvatov in Srbov v en sam, »jugoslovanski« narod. Na eni strani je bila socialdemokratska republika kot zunanje jamstvo demokracije, na drugi stra-

(dalje na 3. strani)

PONOVRNO ZBLIŽANJE JUGOSLAVIJE Z ZAHODOM

Jugoslovanski predsednik Josip Broz-Tito je obiskal v preteklem tednu Belgijo in Luksemburg, napravil pa je na povabilo kanclerja Brandta tudi kratek obisk v Nemčiji. Po vrnitvi v Beograd je sam naglasil važnost teh svojih evropskih obiskov in dejal:

»To je prvič, da sem skupaj s svojimi sodelavci hkrati obiskal kar tri države v Evropi in se pogovarjal z njihovimi državniki o vprašanjih, ki danes težijo svet. Dozdaj sem bolj obiskoval države v Aziji, Afriki in drugod. Sedaj pa smo se bolj angažirali, da bi prispevali k napredku sodelovanja v Evropi, kjer so se dozdaj začele in končale vse vojne. Zato je po mojem mnenju zelo važno — je dodal Tito na beograjskem letališču — da evropski narodi začno ustvarjati tako evropsko skupnost, ki naj bi bila — da se tako izrazim — temelj za zavarovanje miru na svem svetu.«

Rekel je tudi, da je pri svoji izmenjavi misli z belgijskimi in luksemburškimi državniki »ugotovil enakost oziroma podobnost presoj o mnogih mednarodnih vprašanjih. Pogovori z zahodnonemškim kanclerjem Willyjem Brandtom o mnogih vprašanjih, ki se tičejo ne le obeh držav, ampak tudi popuščenja napetosti v Evropi in na svetu, pa so bili sploh zelo plodni.« Po njegovem imajo vodilne osebnosti Zahodne Nemčije veliko dobre volje, »da prispevajo, kolikor je mogoče, k temu, da bi se sporne zadeve, zlasti v Evropi, rešile in da bi začeli postopno utrjevati evropsko varnost.«

Tuji — tudi italijanski — tisk je posvetil precejšnjo pozornost tem Titovim obiskom, kljub drugim važnim mednarodnim

in domačim dogodkom v tistih dneh. Razni ugledni listi so izrazili mnenje, da pomenijo ti Titovi obiski ponovno zблиžanje Jugoslavije z Zahodom, po ohladitvi, ki je nastopila zaradi iVetnama, Kambodže, Bližnjega vzhoda in raznih drugih zadev. Poročali so tudi, da je Zahodna Nemčija pripravljena gospodarsko pomagati Jugoslaviji.

Sestanek med Titom in Brandtom je bil v gradiču Roettgren blizu letališča Wahn med Kölnom in Bonnom, kjer sta bila oba gosta nekega industrijca. Tito je dal med svojim kratkim obiskom v Nemčiji tudi izjavo v srbohrvaščini po zahodnonemškem radiu za jugoslovanske delavce v Nemčiji.

Kancler Brandt je po obisku na tiskovni konferenci naglasil pomen svojih pogovorov v Titom. Rekel je, da sta se strinjala v mnenju, da bi bilo treba konferenco o evropski varnosti skrbno pripraviti, da pa o podrobnostih nista govorila. Glede položaja v Srednji Evropi je Brandt dejal, da s predsednikom Titom »bolj soglaša o tem, kakšna bi morala biti Srednja Evropa v bodoče, kot pa o tem, kakšna je sedaj.« Rekel je tudi, da je bilo zanj pomembno, kar mu je povedal Tito o svojih pogovorih z Nixonom.

V jugoslovanski in posebno še slovenski javnosti so naleteli ti Titovi obiski na evropskem Zahodu na splošno odobravanje, saj je zlasti Slovenija tako s svojim gospodarstvom in trgovino kot z vso svojo kulturo in tradicijo neločljivo povezana z Zahodom in v marsičem tudi odvisna od njega npr. kar zadeva zunanjo trgovino, turizem, izseljevanje in drugo. Na Zahod pa jo večeta tudi slovenski manjšini v Italiji in Avstriji.

Senat je odobril zakon o razporoki

Italijanski senat je 9. t. m. z javnim pomenskim glasovanjem odobril zakon o razporoki, imenovan Fortuna - Baslinijev zakon, po dveh parlamentarcih, ki sta ga predlagala. Sprejel ga je z večino 14 glasov. Zanj je glasovalo 164 senatorjev, proti pa 150.

Diskusija v senatu o tem zakonu je bila dolga, a dostojna, kot je poudaril predsednik senata Fanfani. Med diskusijo je bilo besedilo zakona precej spremenjeno. Zakon pa še ni dokončan, ker ga mora zaradi sprememb ponovno potrditi poslanska zbornica. Upati je, da bo tudi tam potrjen in da bo lahko kmalu stopil v veljavo. S tem bo olajšana usoda mnogih ljudi, ki so zdaj kot ujeti v nesrečnih zakonskih vezeh, npr. žene, katerih možje so bili zaradi ogabnih, hudih zločinov obsojeni na dolgoletno ječo. Mnogo parov, ki živijo v »divjem zakonu«, bo morda zdaj lahko uredilo svojo zvezo, in

mного otrok bo lahko dobilo ime svjega resničnega očeta.

Krščanski demokrati so se do zadnjega upirali razporoki, vsaj velika večina, medtem ko so bile druge, takoimenovane laične stranke za razporoko. Vendar je treba priznati, da krščanski demokrati niso skušali na nelojalne načine preprečiti sprejetje zakona. Tisti katoličani, ki pojmujejo zakon kot zakrament, se pač tudi v bodoče ne bodo ločili, neglede na to, kakšna je usoda njihove zakonske zveze. Toda siliti vse k neločljivosti zakonske zveze bi ne bilo demokratično in dejansko tudi ne v duhu Cerkve, ki nikomur ne vsiljuje svojih zakramentov.

Senat je pretekle dino odobril tudi vladne ukrepe za poživitev gospodarstva v Italiji, to je nove obdavčitve, pri čemer je nekatere malenkostno spremenil. Tako bo npr. stala pola kolkovanega papirja 500 in ne 600 lir.

Že, že, toda kako?

Predstavniki Francije, Velike Britanije, Združenih držav in Sovjetske zveze — stalnih članic Varnostnega sveta Združenih narodov — so v torek v New Yorku potrdili, da se morajo nadaljevati in še pospešiti njihova posvetovanja o Bližnjem vzhodu, glede na sedanji položaj na tamkajšnjem področju. Potrdili so tudi »pripravljenost, da se tamkajšnja napetost mirno reši na osnovi resolucije Varnostnega sveta z dne 22. novembra 1967«.

V obveščenihih krogih v New Yorku so izjavili, da je potekel ta sestanek predstavnikov štirih velikih sil, ki je bil v bivališču francoskega predstavnika pri Združenih narodih, v prijateljskem vzdušju. Prihodnji sestanek je bil določen za 28. oktober in bo v bivališču sovjetskega predstavnika.

Namene imajo res dobre, toda kako jih mislijo uresničiti brez sodelovanja Arabcev in Izraelcev?

Arabski gverilci so te dni namreč spet začeli z libanonskega ozemlja napadati Izrael, Izraelci pa so odgovorili z bombardiranjem libanonskih vasi. Gverilci trdijo, da »so povzročili Izraelcem izgube«. Opazovalci menijo, da je obnovitev bojne aktivnosti na severni meji Izraela posledica dejstva, da so se

mnogi gverilci, ki so odšli med državljansko vojno v Jordanijo, zdaj vrnil v Južni Libanon.

Zvedelo se je tudi, da so si gverilci in jordanske oblasti navzkriž glede krajev, kjer naj bi bila oporišča gverilcev. Kralj Hussein hoče, da naj bi se namestili gverilci, potem ko so se umaknili iz večjih jordanskih mest, na ozemeljskem pasu, širokem 13 kilometrov, vzdolž črte premirja na reki Jordan med Mrtvim morjem in Galilejskim jezerom. Gverilci pa nočejo biti tako blizu izraelskim topovom in zahtevajo, naj bodo njihova oporišča najmanj 30 km oddaljena od črte premirja. Očitno jih spopadi z Izraelci manj mikajo kot spopadi s Husseinovo vojsko.

-0-

SE EDEN

Sovjetski znanstvenik Mihail Makarenko je bil obsojen na osem let internacije v koncentracijskem delovnem taborišču, ker so ga spoznali za krivega, da »je žalil sovjetske ustanove in uganjal med svojim bivanjem v znanstvenem centru Akademgorodku v Sibiriji ilegalne finančne spekulacije«. Tako piše moskovska »Pravda«.

Makarenko, ki je zdaj star 39 let, je prišel v Akademgorodk pred 15 leti. Tja so ga poslali prisilno, potem ko so mu zaplenili stanovanje v Leningradu in ga vrgli z moskovske univerze ter izključili iz Zveze mladih komunistov pod obtožbo, da je napisal »protisovjetske publikacije«. V Sibiriji je organiziral Makarenko več umetnostnih razstav in kulturnih debat. Brez dovoljenja oblasti je tudi ustanovil klub »za diskusijo o vseh vprašanjih«.

O njegovi obsodbi se je govorilo v disidentnih krogih v Moskvi že dva meseca.

NOVA KNJIGA LEVA DETELA

Lev Detela je izdal novo knjigo z naslovom »Kraljev kip«. Označil jo je — v podnaslovu — za zgodovinski roman. V resnici gre za fantastično - surrealistično parodijo na »zgodovinske romane«, v slogu, ki je značilno Detelov. Izšla je v zbirki »Sodobna knjiga«, natisnila pa jo je tiskarna Pika Print v Londonu.

Knjigo, o kateri bomo v eni prihodnjih številkih obširneje spregovorili, je mogoče dobiti tudi v Tržaški knjigarni, za ceno 1000 lir.

☆

Nacionalistična Kitajska je v torek pretrgala diplomatske odnose s Kanado, ker je ta priznala vlado v Pekingju.

VSI VNDAR NISO ZASTRAŠENI

Solženicin, letošnji Nobelov nagrajenec, vendarle nima v Moskvi samih sovražnikov in obrekovavcev. Zvedelo se je namreč, da je skupina »disidentskih izobražencev, med katerimi sta tudi zgodovinar Petr Jakir in žena že obsojenega generala Grigorenka, objavila odprto pismo na sovjetsko javno mnenje. Pismo je podpisalo 37 ljudi, razširili pa so ga tudi med zahodnimi krogi v Moskvi. Podpisniki pisma pravijo, da je ravnanje oblasti s Solženicinom »nacionalna sramota«.

»Njegovi romani vsebujejo omikan navdih, filozofsko globino in umetniško sposobnost«, je rečeno v pismu. Značilno je, da so si sploh upali razposlati tako pismo. Pod Stalinom bi to ne bilo mogoče.

UNIVERZA V CELOVCU

Prejšnji teden so v Celovcu slovesno položili temeljni kamen za gradnjo bodoče univerze, najmlajše v Avstriji. Poleg deželnega glavarja Hinsa Sima, župana Aussenwinklerja in drugih visokih političnih osebnosti je bila navzoča tudi ministerka za znanost in raziskave dr. Herta Firnberg.

Vsi so poudarjali, da bo celovška univerza pospeševala duhovne vrednote koroške dežele. O kulturnem pomenu nove znanstvene ustanove tudi za slovenske državljane pa ni nihče govoril. Le deželni glavar je v svojem radijskem govoru ob 50-letnici koroškega plebiscita povedal, da je zvezna vlada nakazala sredstva za gradnjo slovenske gimnazije v Celovcu.

PRIHODNJI PRORACUN V ZNAMENJU VARCEVANJA?

Zakladni minister Ferrari Aggradi je povedal, da »so zasnivali državni proračun za leto 1971 v skladu z zahtevami italijanskega gospodarstva«. Glede na obdobje gospodarskega zastoja — ki pa se na srečo že končuje, je dejal minister — so sklenili, da bo proračun »v znamenju strogega varčevanja glede javnih izdatkov«.

Za leto 1971 so predvideni proračunski izdatki 14.013 milijard lir. Dohodki pa bodo znašali 12.147 milijard. Primanjkljaj bo znašal po teh predvidevanjih 1.866 milijard.

Ferrari Aggradi je potem naznanil, da bodo izdali belo knjigo o javnih izdatkih, ki jih mora nositi država. Bela knjiga bo po njegovem mnenju olajšala znanje o državnem proračunu in o uporabi državne bilance. Nekateri si namreč delajo zdaj »iluzije«, da je državna blagajna neizčrpna.

Pisma uredništvu

Rada bi vedela, zakaj ste ukinili rubriko »Žena in dom« v vašem listu. Vedno sem jo rada prebirala. Se vam zdi, da si ženske ne zaslužimo lastne rubrike?

Zelega bi, da bi jo obnovili.

Vaša zvesta bralka Nada K.

Rubrike »Žena in dom« nismo ukinili, toda odkar se je njena urednica poročila, se mora ukvarjati več s prakso kot s teorijo. Obljubila pa nam je, da bo čimprej spet na razpolago drugim z nasveti, tokrat oprtimi na lastne gospodinske, zakonske in družinske izkušnje.

Uredništvo

Spoštovano uredništvo,

V eni zadnjih števil »Uradnega vestnika« avtonomne dežele Furlanija - Julijska Benečija (v slovenščini) sem bral o razpisu mesta bolničarke za neko tukajšnjo bolnišnico. V razglasu pa je bilo rečeno (po pisanju omenjenega Vestnika), da lahko zaprosijo za tisto mesto dekleta s spričevalom italijanske osnovne šole.

Zdi se mi, da je prevajalec na tistem mestu prevajal premalo premišljeno, ker je nemogoče (tako si vsaj predstavljam), da bi bila dekleta, ki so obiskovala slovensko šolo v Italiji, izvzeta. Mišljeno je bilo gotovo samo to, da so veljavna spričevala, ki jih je izdala kaka šola v Italiji, torej tudi spričevala naših slovenskih šol na Tržaškem in Goriškem, ne pa le kaka šola z italijanskim učnim jezikom. Prevod v »Uradnem vestniku« pa bi mogel kakšno naše dekle zapejljati v zmotu, da nima pravice prositi za tisto mesto, in vzbuditi v slovenski javnosti zmotni vtis, da so spričevala slovenskih šol v Italiji manj vredna od spričeval italijanskih šol.

Hkrati pa bi rad izrazil priznanje tako deželi, da izdaja svoj »Uradni vestnik« tudi v slovenščini, kot tudi prevajalcem za izredno lep in skrben jezik, da ga je pogosto naravnost užitek brati, kar dokazuje, da je mogoče pisati lepo slovenščino tudi v uradnem slogu.

V ŽNIDARIČ, Trst

Nova država

Glavni zbor Združenih narodov je 13. t.m. s ploskanjem potrdil, da se sprejme med Združene narode nova država — Otočje Fidži.

Otočje Fidži je postalo tako 127. država članica te svetovne organizacije.

Pristop Otočja Fidži, ki je postalo šele pred nekaj dnevi neodvisna država, je pripočel Varnostni svet Združenih narodov. Otočje Fidži meri 18.344 kvadratnih kilometrov in ima nekaj manj kot 300.000 prebivalcev. Prebivalstvo je mešano iz domačinov, Indijcev, Evropejcev in Kitajcev, toda oboji zahtevajo predstavljajo skupno le 3,3 odst. prebivalstva.

Priseljenih Indijcev je 46,6 odst., 1,1 odst. več kot domačinov, vendar je za zdaj tem zagotovljena vodilna vloga na otočju. Industrije ni skoro nobene in zunanja trgovina je pičila.

Otoki Fidži so bili od l. 1874 britanska kolonija.

— o —

Strahotna in nenadna povodenj je prejšnji teden zalila Genova, porušila več zgradb in uničila zaloge v več tisoč trgovinah. Zahtevala je 15 smrtnih žrtev, pogrešajo pa jih skoraj ravno toliko. Gmotna škoda znaša baje okrog 350 milijard.

Ob proslavah plebiscita na Koroškem

(Nadaljevanje s 1. strani)

ni balkanska monarhija, kjer so prihajali kralji na oblast največkrat z državnim udarom, po umoru svojega predhodnika. In to je bila država proti kateri so se morali slovenski Korošci kot avstrijski vojaki boriti v prvi svetovni vojni in proti kateri je bila usmerjena dolga leta avstrijska vojna propaganda, ki ni mogla ostati brez učinka.

Slovenski politiki in javni delavci pa niso znali vzbuditi niti v oKroških niti v vsem slovenskem narodu jasne zavesti o njegovi narodni samobitnosti, kaj šele kakšno slovensko državno zavest, vsaj v obliki, da bi morali ostati vsi Slovenci že zaradi zavarovanja svoje narodne usode skupaj, v isti državi in se truditi za uresničenje lastne državnosti, kot se je vsaj v načelu zgodilo v narodnoosvobodilni vojni l. 1943. Kot ideal so postavljali Koroščem utopitev v panslovanskem morju in ga učili celo že umetnega panslovanskega jezika. Tako pomanjkanje narodnega realizma ni moglo ostati brez zlih posledic, ki so tudi točno nastopile s plebiscitom 10. oktobra 1920.

Vse to pa naj bi nam služilo vsaj kot nauk za bodočnost, da je pomanjkanje realizma v narodni politiki greh, ki se prej ali slej nujno maščuje. Navajati pa bi nas moralo tudi k razmišljanju, kako bi vsaj delno ozdravili rano na našem narodnem telesu, ki še vedno boli. Tudi za to še ni vse prepozno in pesimizem ter pasivnost sta popolnoma odveč. To dokazuje lep razvoj slovenske gimnazije v Celovcu. Za manjšino, ki nima niti ene slovenske osnovne šole, je nad 600 dijakov v slovenski gimnaziji vendarle dokaz žilave vitalnosti in vztrajanja pri slovenstvu.

— o —

Švicarski dnevnik »Die Tat« je prinesel v svoji literarni prilogi v soboto 12. septembra kratko črtico Leva Detela »Preženi tujce!« Isti dnevnik je prinesel teden prej pesem Milene Merlak »Smrt mesečnice« v prevodu Hilde Bergner.

— o —

Društvo slovenskih izseljencev iz Beneške Slovenije je naprosilo razne predstavnike, če mu morejo podariti kakšne slike ali slovenske knjige, s katerimi bi Društvo opremilo svoj novi sedež, ki ga bo kmalu odprlo v Orbe v Švici.

Kdor bi rad podaril Društvu kakšno sliko ali slovensko knjigo, lahko to izroči v našem uredništvu ali pa tudi deželnemu svetovavcu štoki.

— o —

V nedeljo so odprli lepo novo nogometno igrišče športnega društva »Zarje« v Bazovici, opremljeno s slačilnicami in drugim. Slovesno odprtje z blagoslovitvijo je bilo ob 11. uri, popoldne pa je bila na novem igrišču tekma med »Zarjo« in »Bregom«, ki se je končala 1:1 (1:0).

— o —

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

LEV N. TOLSTOJ

MOČ TEME

drama v petih dejanjih

V nedeljo, 18. oktobra ob 16. uri (okoliški abonma)

V soboto, 24. oktobra ob 20.30 (abonma red A)

V nedeljo, 25. oktobra ob 16. uri

Naši pogledi

Kljub temu, da se o mladini in o mladinskih vprašanjih pri nas marsikaj piše, vendar nismo tako organizirani, da bi bilo

zaznati našo prisotnost

Mladinski problem. Ne moremo in ne smemo trditi, da je mladina naše zamejske etnične skupnosti zapostavljena, odrinjena od velikih življenjskih tem, s katerimi se mora naša manjšina dnevno soočati. Prav tako pa moramo ugotoviti, da režiserji našega političnega in kulturnega življenja v vseh povojnih letih niso izdelali podrobnejšega načrta o sodelovanju mladih pri skupnem izgrajevanju naše stvarnosti. Če je do te angažiranosti prišlo (in do nje je prišlo, čeprav vedno samo v priložnostni obliki), so bila ta mladinska prizadevanja le sad priličnih sklepov, sad enkratne navdušenosti mladih, ali izbruh življenjskih sil pri naši mladi generaciji. Češar sistematično ni bilo opaziti in češar tudi danes še nimamo, je dosledno reševanje mladinskega vprašanja znotraj naše etnične skupnosti.

Kolikor vem, se samo pri SKGZ že nekaj let sestaja komisija za mladinska vprašanja. Ne trdim, da nima ta komisija svoje teže, ali celo, da ne izpolnjuje svoje naloge, toda od njenih sej le ni prišel tisti širši dokument, ki bi se izjasnil v črki in tudi v hotenju in v katerem bi bilo jasno zaznati kako in kam s slovensko mladino v zamejstvu. V omenjeni komisiji rešujejo verjetno le vsakodnevne in priložnostne probleme; za celovitejša pogleda in predloge morda ni niti časa niti želje.

Naše druge laične in verske organizacije so prav tako malo doprinesle v to smer. Slovenska politična predstavništva so vedno kar obšla ta problem, kot bi ga ne bilo, kot da bi ona sama ne imela še največ koristi od mladinske osveščenosti, od mladinske povezanosti in organiziranosti.

Pa tudi o verskih skupinah lahko rečemo, da se jih skozi in skozi drži nekakšno zaprto ozračje, ki bistveno vpliva na njihov značaj, na njihov razvoj in na njihovo poslanstvo pri

Duh sodobnosti, svobode in usmiljenja je kot odlično vino, ki škodi samo šibkim močganom.

Janez XIII

nas. Po principu »qualitas sed non quantitas« (kvaliteta in ne kvantiteta) se te organizacije omejujejo na ožji krog svojih članov pod strogim in izključnim nadzorstvom svojih voditeljev. Tudi o načinu verskega oz. ideološkega vzgajanja v teh skupinah bi lahko marsikaj podiskutirali (in k temu se bomo kdaj kasneje tudi vrnili). Končno pa vse te skupine niso nikoli imele kake skupno začetne poti, ali kakih skupnih organov, kjer naj bi programirali delo mladine, kjer naj bi koristneje usmerjali prizadevnost tistih mladih, ki so vedno pripravljene, žrtvovati se za skupne koristi, kjer naj bi iskali najboljših prijemov, kako osveščati vse tiste naše fante in dekleta, ki se iz leta v leto vedno bolj oddaljujejo (oz. izgubljujejo) od etnične skupnosti; pa ne iz prepričanja, ampak zaradi nezanimanja, zaradi nepoznavanja splošnih razmer, ali ker jih tok časa, po zakonu inercije, zaradi odsotnosti vedno bolj oddaljuje na tuje bregove.

Vse te misli sem imel pred očmi, ko sem pred kratkim bral v našem dnevniku poročilo o prijateljskem srečanju mladincev iz Trsta in Gorice pri novogoriških in idrskih mladinskih organizacijah, na povabilo teh slednjih. Slovensko mladino iz zamejstva, ki je bila pač prva na seznamu povabljenih, je vedno zastopala samo SKGZ. Zakaj, saj ni edina naša mladinska organizacija. Da bi bile morda ideološke zapreke? Ne, saj je bila vabljena tudi mladina Krščanske demokracije. Enak primer se je ponovil malo kasneje, ko so v Trstu vse demokratične mladinske organizacije ustanovile skupen protifašistični posvetovalni organ. Podoben primer smo potem imeli ob vstopu slovenskega predstavnika v mladinsko konzulto tržaške občine.

Mar bi bilo tako težko, da bi si recimo na Tržaškem omislile tudi vse tiste skupine, ki jih ne predstavlja Mladinska komisija SKGZ, skupen predstavniški ali posvetovalni organ? Morda bi znal prav tak organ malo preprihati in razgibati delo raznih skupin in s tem opravičiti njihov obstoj.

igor

V soboto zvečer ob 20. bo v dvorani v ul. Risorta 3 na vrsti prvo izmed letošnjih verskih predavanj. Govoril bo dr. Aleksič, profesor s teološke fakultete v Ljubljani o temi: »Današnja verska kriza in vprašanje enotnosti sv. pisma«. Vabimo prijatelje, da se udeležijo tega predavanja in da posežejo v diskusijo, ki mu bo sledila.

— o —

Prijateljem priporočamo dve knjigi, ki sta pred

kratkim prišli na slovenski knjižni trg in ju je dobiti tudi v Tržaški knjigarni. Prva je roman Vasilija Vasiliskosa »Z«, ki obravnava življenjski boj levičarskega grškega poslanca Lambrakisa in njegovo junaško smrt leta 1963. Druga pa je roman Arturja Londona »Priznanje«, kjer avtor opisuje znani proces proti Slanskemu leta 1951 v Pragi, v katerem je bil tudi sam vpleten. Po obeh delih je mladi filmski režiser Costa-Gavras izdelal filma. K obema knjigama se bomo še vrnili.

Predsednik Pompidou je dokončal svoj obisk v Moskvi. Podpisal je s sovjetskimi državniki protokol, ki določa, da bosta imeli obe državi vsaj dvoje medsebojnih posvetovanj na leto, če pa bo to zahteval poostreni mednarodni položaj, pa še več. Iglela, da misli Francija zvesto nadaljevati De Gaullovo zunanjo politiko.

V afriški državi Čad so bojovníki nekega upornega muslimanskega plemena ubili iz zasede 11 francoskih vojakov. Ti so spadali h kontingentu, katerega je francoska vlada poslala na pomoč čadskemu predsedniku, k čemur je vezana po pogodbi, ker je bil Čad prej njena kolonija.

S Tržaškega

S seje sveta Slovenske skupnosti

V ponedeljek, 12. oktobra 1970 se je nadaljevala seja sveta Slovenske skupnosti. Prejšnji ponedeljek namreč svet ni izčrpal celotnega dnevnega reda, ki je obsegal poročilo tajnika dr. Legiša o sklenjenih sporazumih s strankami leve sredine. V teh spoznanjih je Slovenska skupnost dosegla velik uspeh, ko je ponovno dobila mesto devinsko-nabrežinskega župana za vso mandatno dobo petih let in mesto odbornika na pokrajini. Predvsem so ta uspeh Slovenske skupnosti omogočili vsi tisti Slovenci in Slovenke, ki so svoj glas dali slovenski listi. Zato bo potrebno tudi v prihodnosti sodelovanje in glas vseh zavednih slovenskih ljudi za še večjo uveljavitev Slovencev v javni upravi.

Na drugi seji pa je svet najprej vzel z zadovoljstvom na znanje, da osrednja vlada ni zavrnila deželne zakona, ki ga je predlagal dr. Drago Štoka in v katerem se Slovenci imenujejo s svojim pravim imenom.

SLOVO KONZULA TEPINE

Jugoslovanski generalni konzul, inž. Marjan Tepina, je pred svojim odhodom iz Trsta, priredil v prostorih konzulata sprejem, s katerim se je poslovil od tukajšnjih oblastnikov in predstavnikov gospodarskega in kulturnega življenja. Sprejema so se udeležili tudi številni slovenski predstavniki.

Inž. Tepini in njegovi gospe ženi želimo ob tej priložnosti mnogo nadaljnjih uspehov na novem službenem mestu.

Za novega generalnega konzula v Trstu je bil imenovan Boris Trampuž, bivši generalni konzul v Celovcu.

PREDVOLILNA DEJAVNOST SGZ

Slovensko gospodarsko združenje razvija te dni živahno dejavnost po vsej Tržaški, ker so v teku priprav na volitev v obrtniško zbornico. Volitve bodo 25. t.m. Kot znano, bodo slovenski obrtniki nastopili na volitvah s svojo listo, ki bo druga na seznamu.

— o —

TOMAŽ SE JE ŽE POSTAVIL

Mali Tomaž - tako mu je namreč ime - katerega rojstvo smo naznanili v zadnji številki, s čestitkami njegovim staršem Sašu in Maji Martelanc, se nam je zahvalil s tem, da nam je poslal v uredništvo steklenico starega francoskega konjaka, hkrati s svojo vizitko. Hvala, Tomaž, in želimo Ti, da bi bil v življenju vedno tako močan in tako dober kakor ta Tvoj konjak.

Uredniki

ZAHVALA

Ob bridki izgubi dragega moža in očeta

DR. MIRKA LEGIŠE

se najtopleje zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali, nam stali ob strani v teh težkih trenutkih ter počastili njegov spomin.

Vižovlje, 9. oktobra 1970

DRUŽINA

Dolina

NOVA DISKRIMINACIJA

V Dolini so, kot znano, razlastili razsežne površine zemljišč in tudi edino športno igrišče v občini za gradnjo tovarne Grandi motori.

Vodstvo tovarne je vabilo z velikimi plakati, seveda samo v italijanščini, naj se mladi zglasijo k natečaju za zaposlitev v tovarni. Vabilu se je odzvalo trideset mladih občanov. Sprejeli so jih pa samo šest! Vseh zaposlenih v tej tovarni naj bi bilo 2600!

S tem so tovarna in odgovorni dejavniki prekršili dane obljube in so očitno zapostavili vse domačine.

Slovenska skupnost za Dolino je v soboto zvečer dala raztrositi letake z zgoraj navedeno vsebino po vsej občini. Odločno protestira proti krivici in zahteva, da se nemudoma popravi. Poziva vse politične stranke in sindikate naj protestirajo proti temu zapostavljanju domačinov.

Letaki so vzbudili precejšnjo pozornost v javnosti in seveda tudi živahne razprave med občani, ki so upali, da jim bo prinesla velika industrija kake dobrine, v resnici pa sedaj kaže narobe.

NABREŽINSKI ŽUPAN ZAPRISEGEL

V ponedeljek, 12. t. m., je pred vladnim komisarjem, prefektom Capellinijem zaprisegel devinsko-nabrežinski župan dr. Drago Legiša. S tem je dr. Legiša ponovno prevzel vodstvo nabrežinske občine, ki ga je bil zapustil pred približno dvema mesecema, ko je bil izvoljen za pokrajinskega odbornika v Trstu.

Pomemben obisk pri slovenskih obrtnikih

Na povabilo Slovenskega gospodarskega združenja je v ponedeljek, 12. t.m., bil na obisku na Tržaškem predsednik deželne ustanove za razvoj obrtništva (ESA), prof. Diego Di Natale. V spremstvu ravnatelja Vincenca Selana si je prof. Di Natale ogledal več slovenskih obrtniških obratov in se podrobno zanimal za njihovo delovanje.

Obisk se je začel v Nabrežini, kjer so gost sprejeli predsednik SGZ Stanko Bole in njegovi sodelavci, župan dr. Legiša pa jim je zaželel dobrodoščilo. Prihod visokih predstavnikov pomembne deželne ustanove na Tržaško je v zvezi s prizadevanji Slovenskega gospodarskega združenja, da se vzpostavijo tesni in neposredni stiki med omenjeno ustanovo in slovenskimi obrtniki, ki gotovo predstavljajo pomemben dejavnik v tukajšnji gospodarski in družabni stvarnosti. S tem voditelji deželne ustanove začno spoznavati delovanje naših obrtnikov in njihove posebne probleme.

Po obisku nekaterih obratov v Nabrežini si je predsednik Di Natale ogledal nekaj obrtniških delavnic v repentaborski, dolinski in tržaški občini. Na Repentabru je gosta pozdravil župan Mihael Guštin. Prof. Di Natale se je še posebej zanimal za kamnoseške obrate ter ugotovil, da ima ta gospodarska dejavnost možnosti še večjega nadaljnega razvoja. Ker je repentaborska občina v seznamu hribovitih področij, so predvidene precejšnje ugodnosti tudi za obrtniško dejavnost, kot n.pr. deželni finančni prispevek za modernizacijo naprav do največ 30 odst. dejanskih stroškov.

V dolinski občini so predstavniki SGZ opozorili predsednika Di Nataleja na probleme, ki nastajajo v zvezi z gradnjo tovarne »Veliki motorji«, pri čemer so zlasti poudarili, da bi bilo potrebno organizirati in koordinirati tudi obrtniško dejavnost, ki bo nujno nastala vzporedno z industrijsko dejavnostjo. Predsednik je pokazal zanimanje za to vprašanje, ki bo še predmet razgovorov in posvetovanj s slovenskim gospodarskim združenjem.

Predstavnika ustanove za razvoj obrtništva sta se pred zaključkom obiska seznanila še z delovanjem slovenskih denarnih zavodov na Tržaškem. Srečala sta se s predsedniki Tržaške kreditne banke in posojilnic na Opčinah ter v Nabrežini.

Bil je vsekakor važen obisk, ki bo gotovo prispeval k večjemu razvoju in k večji afirmaciji slovenskega obrtništva na Tržaškem in v naši deželi.

TELOVADNI TEČAJ

Goriška Olympija namerava začeti s telovadbo in športom tudi med najmlajšimi, od šestega do dvanajstega leta starosti, med ljudskošolsko mladino obojega spola. Nekateri starši so že večkrat izrazili tako željo, kajti ti najmlajši se skoraj nič ne vežbajo v telovadbi v ljudski šoli; doma se pa tudi ne morejo bogve kako razgibati. Vedno več otrok goji danes nekatere športne vrste, na primer smučanje, nogomet, košarko itd. Navadno pa nimajo zadostne telesne predpriprave, in tako jim je lahko samo en šport bolj v škodo kot v korist.

Olympija hoče temu odpomoči in tem najmlajšim pomagati. Zato je naprosila telovadnega profesorja Kranerja, da bi prevzel telovadbo: telesno predpripravo, smučarsko telovadbo in podobno. Kogar ta telovadni tečaj zanima in bi hotel pošiljati svoje otroke h telovadbi, naj pride v ponedeljek 19. oktobra od treh do štirih popoldne v Katoliški dom v Drevoredu XX. septembra 85, tel. št. 81-120.

Peč GLAS VASČANOV

Mi Pečani smo tudi sovođenski občani in zato želimo, da bi občinska uprava prav tako skrbelo za nas kot za druge zaselke v občini in da bi ne bilo nobenih izjem.

Na našem lepem gričku stoji zanimiva in slikovita cerkva. Ima tudi obzidje okoli, toda to se čedalje bolj nagiblje, kaže vedno širše razpoke in bo kmalu tudi ogražalo varnost mimoidočih.

Treba bi bilo tudi tukaj nekaj storiti. Nekateri pravijo, da če bi se pojavila kaka taka nevarnost v Sovodnjah, bi zadevo že zdavnaj uredili, ker pa je v mali vasi na Peči, se odgovorni možje nič ne pobrigajo.

Smrt uglednega duhovnika

Prvi teden tega meseca je prišla iz Zagreba žalostna novica, da je tam umrl duhovnik Herman Trdan, ki je bil dolgo let dušni pastor tudi v naših krajih.

Rojen je bil leta 1892 v Pazinu. Gimnazijo in bogoslovne študije je končal v Gorici. Nadškof Sedej ga je posvetil za mašnika v avgustu leta 1916. Že zgodaj se je začela njegova trda življenjska pot. Novo mašo je pel v Leskovcu pri Krškem. Nato je bil poslan za kaplana v Dornberg, potem pa v Lokavec. V času prve svetovne vojne je rešil najsvežejše iz treh cerkva.

Nadaljnja dušnopastirska pot ga je vodila v Avče, od tam pa v Podgoro za kurata. Tu je po vojni postavil temelj za plodno prosvetno razgibanost.

Posegel je tudi v prebujajoče se javno življenje na Goriškem. Zato si je nakopal hudo preganjanje od strani fašističnih strahovalcev tako, da je moral zapustiti domovino.

Škof Gnidovec ga je poklical v Skopje. Iz Makedonije je prišel v Gušac pri Sisku, potem na faro v Ladislav in končno v Zagreb. Ker je bil mož lastnega mišljenja in značaja, so ga začeli še ustaši preganjati, da je živčno obolel.

Trdan je bil tudi upoštevan slikarski mojster. Umetnost je študiral na akademiji v Münchenu. Nikoli ni pozabil svojih domačih krajev. Rad je prihajal iz Zagreba, kjer je opravljal ugledne službe tudi pri vladi, na Goriško k sestankom Kluba starih študen-

Po vsej Koroški so precej burno praznovali petdeseto obletnico plebiscita. Da bi naše ljudstvo seznanil s posledicami, ki jih je ta prizadel slovenskemu življu, je ponovno prišel med nas gospod Vinko Zaletel s Koroške. V našem kulturnem domu nam je v čudovitih barvnih diapozitivih prikazal življenje in navade koroškega človeka, polnega toplote in domačnosti. Predavatelj nas je prepričljivo popeljal skozi vse letne čase v prijetne koroške domove, na njive in travnike, popeljal nas je tudi med mladino, ki z zaupanjem zre v bodočnost.

S predavanjem so bili vsi prav zadovoljni.

V nedeljo 18. oktobra ob 20. uri bo v župnijskem domu skavtski večer. Na sporedu so petje, barvne slike, humor in prizori iz skavtskega življenja. Vabljeni je zlasti mladina.

Prosvetno društvo »Standrež« je izdalo tudi deseto številko svojega vestnika. »Standreški zvon«, ki je brezplačno na razpolago vsem vaščanom. Vsebina je prav pestra.

Z veseljem tudi ugotavljamo, da raste tudi število naših šolskih otrok. Otroški vrtec obiskuje 25 otrok. Lani jih je bilo 23, predlanskim pa 19. Želeli pa bi, da bi prišel vrtec, ki je zdaj pod upravo ONAIRC, v občinske roke. Čakamo tudi na novo poslopje, potem se bo število lahko še zvišalo.

V osnovno šolo pa hodi letos 46 otrok, trije več kot lani. V prvem razredu jih je

10, v drugem 7, v tretjem 6, v četrtem 11 in v petem 12.

9. MEMORIAL »M. FILEJ - 1970«

Prihodnje dni se bodo začela prva tekmovanja, ki so na programu letošnjega »Memoriala M. Filej«.

ODBOJKA — to je tisti šport, ki ga naša društva največ gojijo in v katerem se najbolj odlikujejo — bo prva na vrsti. Tekme se bodo vršile v dneh 16., 17. in 19. oktobra na dveh igriščih na odprtem: v Gorici na igrišču Olympije v Katol. domu in v Standrežu na igrišču za cerkvijo. Vsak večer bosta na vsakem igrišču dve tekmi ob 20.15 in 21.15. Vsaka tekma se bo igrala na dva dobljena seta od treh možnih. Če bo prijavljenih šest ali več moštev, bodo razdeljena v dve skupini.

KOLESARSKA TEKMA se bo vršila v nedeljo 18. oktobra dopoldne. Prijavljeni tekmovalci, tako mladinci (letnik 1954 in mlajši) kot člani (letnik 1953 in starejši), naj se zberejo do 8.45 na dvorišču Katol. doma. Tekmovati bodo smeli samo z navadnimi kolesi (izključena so »dirkalna« kolesa); prestave so dovoljene. Proga za člane bo merila okrog 10 km, za mladince pa okrog 5 km.

NAMIZNI TENIS se bo vršil v prostorih Katol. doma v Gorici v dneh 21. in 22.10. z začetkom ob 20.15. Zrebanje prijavljenih igralcev in ngrač se bo izvršilo dne 21.10. ob osmih zvečer. Tekmovalci naj prinesejo s seboj loparčke.

IZLET PLANINSKEGA DRUŠTVA

Slovensko planinsko društvo v Gorici bo v nedeljo 25. oktobra priredilo zadnji letošnji družinski izlet. Izletniki, ki se bodo odpravljali ob 5.30 s Travnika, bodo obiskali hrvaško Istro in si ogledali njene lepe kraje Pazin, Opatijo, Reko in Kraljevico. Povratek pa bo preko Herpelj, Kozine in Sežane na blok pri »Rdeči hiši«.

Vožnja za člane stane 2500 lir. Za hrano skrbi vsak udeleženec sam. Potreben je potni list ali prepustnica z osebno izkaznico.

Vpisovanje je vsak dan pri društveni predsednici Smetovi, ulica Malta 2.

TEDENSKI POČITEK

Goriško županstvo je določilo nov teden-ski počitek z adrogerije v mestu. Namesto ob sredah popoldne, kot so ga imele doslej, bodo zaprte ob ponedeljkih dopoldne. Novi urnik velja že od tega tedna dalje.

Še težave na števerjanskem županstvu

V naši občini se še niso polegla razburjenja in težave, ki ovirajo redno upravno delo novoizvoljenega odbora. Med večinsko skupino se je pojavil razkroj, ki je prišel tako daleč, da je na zadnji seji predlagal občinski svetovavec Hadrijan Corsi nezaupnico občinskemu odboru. To pa zaradi nepravilnega postopka pri volitvah občinske volilne komisije.

Predlog za nezaupnico so podpisali Princič Izidor, Corsi Hadrijan, Mužič Alojz, Klanjšček Valentin in Miklus Mario.

Vnela se je ostra debata. Predlog za nezaupnico pa ni bil dan na glasovanje. Tedaj je Corsi s še petimi svojimi pristaši zapustil sejno dvorano. Po kratkem posvetu je tudi trojica manjšine odšla s seje, ki je morala biti prekinjena zaradi nezadostnega števila prisotnih občinskih mož.

Sliši pa se, da se je manjšina preneglila in da se namerava udeležiti prihodnje seje. Na ta način bi prišli do nenavadne večine, ki bi jo sestavljala polovica večinske skupine in svetovalci z manjšinske liste.

Ob takih pričkanjih, ki nimajo ne idejne ne gospodarske podlage, trpi redno občinsko poslovanje. Zato si vsi občinarji želijo, da bi taka pričkanja prenehala.

ZAMENJAVA NA KVESTURI

Na goriški kvesturi je prišlo do zamenjave oseb. Dosedanji kvestor dr. Domenico Chiusci bo prihodnji teden zapustil svoje mesto, ker je premeščen v Pavio. V Gorici je opravljal svojo službo nekaj več kot tri leta.

Na njegovo mesto bo prišel dr. Domenico de Focatiis, ki je bil dodeljen notranjemu ministrstvu. V Gorici je že pred leti služboval kot podkvestor.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

SLOVENSKO GLEDALIŠČE

Predstava Tolstojeve drame „Moč teme“

Priповed in dramski konflikt v Tolstojevi drami je kot pogled na široko rusko ravnino in na prirodnost življenja v velikem domu. Nekaj velikega in mogočnega raste pred teboj. One-miš ob silnih in drznih strasteh, ki jih v vrtnicu nosi življenje v nesmisel. Obstaneš pa tudi ob oznanilu dobrote in ljubezni, ob klicu dobrega človeka, ki v ljubezni opozarja in roti; in ti je kot da gledaš modrega starčka-umetnika samega, ki vabi iz teme v luč.

Dramska predstava Slovenskega gledališča, kot jo je zamislil režiser Jože Babič, je velika in mogočna podoba tega življenja. Predstava je veličastna v prostoru, kot ga je zasnoval SVE-TA JOVANOVIČ, izdelala pa domača gledališka delavnica pod vodstvom DEMETRIJA CEJA. Zaplalo je življenje v mogočnih vzponih in se umirilo v mirnih odtenkih. Melodijo, ki je zvenela v sceno ali dajala scenam zaključni akord, je napisal Ignacij OTA, izvedel pa jo je zbor VASILIJ MIRK. Kostume je zasnovala Anja DOLENČEVA.

Odlika BABIČEVE režije je, da je dal predstavi veličino, da je razgibal to življenje v velikem prostoru in da je to življenje imele napetost v ritmu, ki je priklepalo gledalca nase ob več kot dveurnem dogajanju in dialogu. Režija je iskala izraz nekje zunaj popolnega naturalizma, želela je dati celotni predstavi nekak zanos in poudarjeno ali slovesno pripoved. Dosegla je zaokroženo gledališko predstavo. Seveda je imel režiser različne igralce z različnimi šolami in različnimi slogi, zato pač ni mogel ustvariti popolne enovitosti: bilo je več načinov izraza in več teženj v ustvarjanju. V celoti pa pristno rusko življenje to ni bilo. Le malokdaj si začutil, da gledaš in poslušаш resnično rusko pripoved. Da prisluškuješ pristni ruski duši. Ruske atmosfere se pri premieri še ni posrečilo ustvariti.

Največji ton predstavi je dajal glavni junak NIKITA Antona PETJEJA. Letos bo nastopal na našem odru ta že priznani odrski umetnik. Njegova igra je spretna, suverena, uglajena in sigurna. Mislim pa, da bi moral biti Nikita malo bolj prirodni in ne samo spreten in gibčen. Petjejeva karakterna vedrost je tako močna, da se izredno težko vživlja v tragično razpoloženje in tako njegovi katarzi skoraj ne verjamemo. Njegova izpoved se zdi premalo pripravljena in doživeta, zdi se, da vse to igra in ne misli zares. Kot da nima mimičnega tзраza tragičnosti. Ni čutiti njegovega vrha in preloma. Njegova rutina ima prvenstveno vlogo. Petje je zelo dober igralec, morda pa Nikita ni povsem pisan zanj, oziroma je ta njegov Nikita virtuos besede in gibčnosti, ni pa v njem končnega dognanja, ali pa ga je premalo čutili. ANISJO je igrala Bogdana BRATUŽEVA — to je druga nova igralska moč v ansamblu našega gledališča v nastopajoči sezoni. Njena gledališka pot od tedaj ko je bila v Trstu pa do danes, je zelo velika, umetniško oblikovalna rast zelo občutena. ANISJO je igrala tako, kot bi jo najbrž težko kaka druga igralka v našem ansamblu, čeprav tudi njej ni »pisana na kožo« kot temu pravimo. Za to vlogo bi morala biti igralka po naravi manj lirična, pa bolj poltena. Bratuževa je čutila Anisjo in je skušala dati svoji vlogi čim več strastnosti in naravnosti, vendar je bilo v tem izrazu potem čutiti pre-

močan poudarek — tako v razkoraku kot v kriku. Bratuževa je s prizadevnostjo naredila več kot bi mogel kdo drug in je ustvarila kljub rahlemu patosu na nekaterih mestih, še vedno lepo podobo.

In še tretjo novo igralsko moč smo pozdravili na premieri — to je Miro Lampetovo. Igrala je ANJUTKO, mlado dekletce, ki ji je dala vso otroško toplino. Nekateri prizori strahu, radovednosti in naivnosti in še posebej prizori z MITRIČEM so bili najlepší v vsej predstavi. Zdi se, da prihaja prav z Lampetovo nova igralska moč v tržaški ansambel, ki prinaša novo svežino in milino izražanja.

PJOTRA, bojehnega kmeta, igra z nepričakovanimi novimi izrazi Silvij KOBAL. Tako v malski kot mimiki in nastopu ta lik preseneča pri igralcu, ki smo ga vajeni gledati le v komičnih vlogah. To je nov KOBALOV izraz, ki mu bo dal kdaj tudi večja zadoščenja kot pa komična ali pa komediantska vloga. Posebne prizore onemoglosti je izredno močno odigral.

AKULINO je poustvarila Miranda CAHARIJA. Njena igra najde v začetku tisti izraz kot ga označuje pisatelj — bebvost in naglušnost. Kmalu pa se je Caharijevi lik prelomil in je v drugem delu prešel v normalni in zdrav igralkin ton. Verjetno se bo v prihodnjih predstavah njena igralska podoba ustalila in bo svoj lik tudi tako tolmačila.

AKIM Rada NAKRSTA je vseskoz dosledno grajen lik. Po tem, najbolj neznatnem in revnem človeku oznanja umetnik svoj in Kristusov evangelij ljubezni in pravice. Morda bi si mislil človek Akima manj jecljajočega pa bolj preroško starčevskega, a tudi tak Akim, kot ga je ustvaril Nakrst, je vseskozi prepričljivo živ. In morda so prav nekateri prizori z njim, na primer ob sinovi izpovedi — najbolj lepi prizori v vsej predstavi.

Leli NAKRSTOVA je izoblikovala zlovesčo MATRJONO z zelo izrazito igralsko govorico.

Zahtevno spletkarsko ženo in mater, ki zasnuje zločin za zločinom, gradi Nakrstova z močnimi izrazi in tako poseeblja najnižjo stran človekove narave.

Mira SARDOČEVA je odigrala siroto MARINO občuteno in doživeto, morda prefino, kar jo je ločilo od splošno kmečkega miljeja.

Zelo lepo in močno podoba hlapca MITRIČA je ustvaril Jožko LUKEŠ. Prizori z ANJUTKO so zaživel v vsej polnosti in lepoti. Pa tudi slikam ob Nikiti daje ta Mitrič polnost in neprisljen življenjski utrip.

Podobi botre je dala Zlata RODOŠKOVA toliko značilnih nians, da je v njej zaživila ruska kmetica v svoji odgovornosti, zvedavosti in prebrisanosti. Ob njej je odigrala MARFO Marija OFICIJA z večjo gosposko nianso, ki je prišla do izraza posebno v plesnem nastopu. Med tolikimi igralci naj omenimo še Staneta RAZTRESENA, ki igra SNUBAČA s svojimi značilnimi in že dognanimi igralskimi izrazi in poživi sceno v plesu z Marfo. Nastopajo še Alojz MILIČ, Stane STAREŠINIČ, Livij BOGATEC, Danilo TURK in še več zunanjih sodelavcev. Skupinski prizori so še negotovi in ne povsem dognani. Vendar je režija Jožeta Babiča zahtevnost te velike Tolstojeve drame obvladala in je tako predstava v celoti zaživila in naredila na obiskovalce močan vtis. Ko bodo vloge vseh oblikovalcev še nekoliko dozorele, bodo nadaljnje predstave dobile še večjo zlahtnost in prepričljivost. J. P.

— o —

KOCBEKOVE PESMI V NEMŠKEM PREDVODU

Avstrijska revija »Literatur und Kritik«, ki jo izdaja znana založba Otto Müller Verlag v Salzburgu, je prinesla v svoji dvojni številki za julij in avgust (št. 47 in 48) na uvodnem mestu pesem Edvarda Kocbeka »Raketa«. Prevedla jo je Ina Jun Broda. Že v 30. številki je ista revija prinesla nekaj Kocbekovih stvari in življenjepisne podatke o njem.

Pri farni založbi »Naše tromostovje« v Ljubljani pa je izšla knjižica z znanim Kocbekovim predavanjem »Eros in seksus«.

Pri založbi »Obzorja« v Mariboru bo izšla nova knjiga Alojza Rebula, ki bo vsebovala odlomke iz njegovega dnevnika.

Bo Solženicin smel po Nobelovo nagrado v Stockholm?

Podelitev letošnje Nobelove nagrade ruskemu pisatelju Aleksandru Solženicinu, avtorju knjig »En dan Ivana Denisoviča«, »Rakov oddelek« in drugih, ki so razkrile še nekaj resnice o življenju v Sovjetski zvezi, so sprejeli povsod v svetu z iskrenim odobravanjem — razen Zveze sovjetskih pisateljev. Ta birokratska organizacija, ki je bila skoro ves čas svojega obstoja samo orodje režima in cenzurna oblast nad pisanjem pisateljev vseh narodov Sovjetske zveze, je takoj pokazala užaljenost. Objavila je izjavo, v kateri dolži švedsko akademijo znanosti in umetnosti »nevredne igre« in »političnih špekulacij« v škodo Sovjetske zveze. S tem je spet jasno pokazala, da vidi v Solženicinu sovražnika, enostavno zato, ker piše resnico, ki jo je preizkusil na lastni koži. In priznati je treba, da razkriva to resnico še v dokaj mili obliki. Kajti kdor je kdaj prebil nekaj časa v koncentracijskih taboriščih in bil politično preganjan, ve, kaj to pomeni, in kako se da o tem pisati. Solženicin pa svojih knjig ni napolnil s sovraštvom in z zamerom, ampak s človečnostjo. V njih ne zahteva maščevanja, ampak več človeškega čuta in pra-

vičnosti, več spoštovanja do resnice in obzira do tistih, ki jo govore. Toda to je za Zvezo sovjetskih pisateljev očitno tako prevratna in protidržavna zahteva, da je zaradi tega Solženicina že pred časom izključila iz svojih vrst in ga napravila za nekakega ilegalca.

Solženicin je Nobelovo nagrado sprejel. Glede na razmere, v katerih mora živeti (njegova dela v Sovjetski zvezi ne morejo izhajati, odkar je po Hruščovovem padcu spet zavladal mrz stalinističnega duha v sovjetski državi), je razumljivo, da mu bo nagrada tudi materialno zelo prav prišla. Zdaj je samo vprašanje, če mu bodo sovjetske oblasti dovolile, da si pride po nagrado v Stockholm. Nekateri pa se tudi boje, da mu bodo sicer dale potni list, a da mu bodo potem, ko se bo mudil v tujini, odvzele državljanstvo tako da se ne bo mogel vrniti.

Za Solženicina, ki zelo ljubi svojo domovino in ki hoče ostati v njej, pa bi bil to hud udarec, tembolj ker bi mu zunaj domovine verjetno zmanjkalo vzdušja, v katerem lahko piše, in duhovnega humusa, iz katerega se hrani njegova pisateljska narava.

Sodobno kmetijstvo

Obisk vinorodne Južne Tirolske je vedno priporočljiv

Vinorodna Južna Tirolska predstavlja za nas lepe sanje, ki pa nam vendarle utegnejo dati obilo izpodbudnih spoznanj in izkušenj. Kajti tudi nam ni bilo vedno vse tako skrbno urejeno, kot zdaj. Največkrat so uspehi sledili le izredno trdemu delu in vztrajnosti. Če ima kdo v načrtu obiskati Južno Tirolsko, potem naj ne zamudi priložnosti in naj obiše znameniti samostan v Novacelli blizu Briksna (Brixen - Bressanone). Tu bo doživel redko in svojevrstno sintezo med staram in prekrasnim samostanom in sodobnim vinarskim centrom. Tam bo naletel na samostanske očete, katerih delo ima za okoliške kraje globok socialni pomen, saj s širjenjem sodobnih tehnoloških postopkov v kletarstvu in uvajanjem najbolj primernih obdelovalnih načinov v vinogradništvu nadaljujejo dolgotrajno ter dragoceno civilizacijsko delo.

Kdor prihaja iz Bocna, dobi, ko zapusti dolgo nad sabo viseče gradove in vinograde in vstopi v ravnico pred Briksnom, vtis, kot da ga slednja sprejme v objem. Mesto samo je starodavni sedež briksenskih škofov, izredno lepo in vredno pozornega ogleda. Nadaljujoč pot, je treba takoj zunaj mesta zaviti na levo proti Pusterski dolini. Kmalu zatem ga ozka in ovinkasta pot pripelje v Novacello, ki se nahaja v dolini ob vznožju prostega griča.

Samostan so briksenski škofje postavili leta 1142; je pa kljub nekaterim spremembam, ki jih je doživel v teku časa, ohranil svojo prvotno sliko skoraj v celoti. Prijazen upravnik je tudi dobrodošel vodič, kajti sa-

mostan je poln zanimivih koticov in dragocenih umetnin. Po ogledu samostana ni težko razumeti, zakaj je tudi vino postalo del znamenitosti tega samostana, saj ima ravno toliko stoletij življenja za sabo.

Ko se človek nagleda in naužije vseh lepote, ki jih poseduje samostan, se znajde — in to je zelo primeren zaključek obiska — v vinski kleti. V svojstvenem okolju točijo vino (silvanec) gostom in obiskovalcem. Velja omeniti, da v Južnem Tirolu prodajajo povsod vino v steklenicah. Samostanske proizvodnje ni posebno dosti in zato ne pošiljajo svojega pridelka na zunanje tržišče.

Področje silvanca se nahaja dokaj visoko (600-800). V velikih hrastovih sodih fermentira letno 1000 do 1200 hl vina, ki ga pridelajo na približno 15 ha vinogradov. Srednji pridelek znaša 75-80 hl na ha. Pred vojno se je samostan omejeval na lastno proizvodnjo, le redkokdaj so kupovali grozdje od bližnjih kmetov. To so bili časi, ko je bilo celotno področje v bližini samostana brez vode in so slednje tako za hišne kot za gospodarske potrebe morali nositi z osli in konji.

Samostan je veliko naredil za okoliške kmetovalce, ki so dolgo živeli v težkih razmerah, brez vode in elektr. luči. Leta 1948 so na pobudo samostanskih očetov ustanovili konzorcij, kateremu so se pridružili skoro vsi kmetovalci tega področja. Položili so vodovodne cevi in napeljali elektriko. Samostan pa ni pri tem opravil samo praktično-konkretno delo, ampak tudi pomembno socialno delo, saj mu je uspelo združiti v konzorcij ljudi, ki so bili desetletja med sabo sprti.

Leta 1964 je konzorcij štel 70 članov. Prav isto leto, kot tudi lani, so imeli odličen pridelek. Silvanec je živo rumenkaste barve z rahlo zelenim sijem in rahlim vonjem po breskvah. Navadno doseže 11-12 alkoholnih stopinj (idealno je, če jih ima 11,5). Precej visoka kislost omogoča, da se vino dolgo ohrani in da ostane sveže. Silvanec je priporočljivo piti z mineštrami in ribjimi jedmi. Razen silvanca pridelujejo še traminca (Gewürztraminer) in rulantca, od rdečih pa modrega burgundca (Blauburgunder) in domačega Brixenhügel.

Člani konzorcija so zelo zadovoljni. Lani so za kg grozdja s 16 stopinjami sladkorja dobili 155 lir za kilogram, kar ni tako malo, če pomislimo, da dosežejo visoke pridelke. Sicer ne gre pozabiti, da imajo od sodelovanja s samostanom vsestransko korist, katere vrednost je drugačne, nematerialne narave. Sicer pa jim samostan razen seznanjanja z najnovejšimi načini obdelovanja vinogradov in oskrbe vinske trte, posreduje še kaj drugega: samostan vzdržuje dve privatni šoli, gimnazijo in enotno srednjo šolo. Vsi, ki so v samostanu zaposleni, od profesorjev, mizarjev tja do kletarjev, ki dobivajo vsi čedne plače, živijo v urejenem in človeško toplem okolju, kar je mogoče še najbolj dragoceno. Sicer so benediktinci od nekdanj v spredju naporov za vsestranski napredek človeške družbe. Našim vinogradnikom obisk tega čudovitega samostana toplo priporočamo.

★

Sofiji Loren so roparji v New Yorku spet odnesli dragulje, baje v vrednosti 350 milijonov lir. Enkrat se ji je to že primerilo. Do tretjega pa rado gre... Sicer pa je za javnost gotovo vseeno, če nosijo tiste dragulje žene in ljubice roparjev ali Sofija Loren.

POTOVANJE PO SKANDINAVIJI

VIATICUS

XI.

Ko je odšla stara Američanka izpred okenca, sem ostal od cele vrste za njo samo še jaz. Vsi drugi so se naveličali in odšli proč. Na srečo je zadostovalo zame samo eno telefoniranje. Takoj prvi hotel, ki ga je poklicala gospodična turističnega urada, je imel sobo zame — zadnjo. Ko sem stopil s kovčkom na trg pred postajo, je bila ura že enajst proč, vendar je bilo še čisto svetlo, kot v prvem večernem mraku. Po cestah je bilo še vse živo.

Sklenil sem oditi peš do hotela, ki ni bil daleč — ob eni izmed cest, ki sekajo glavno cesto v Oslu, Prins Johansgate. Radoveden sem bil na prvi vtis o mestu, ki je prestolnica Norveške in njeno glavno kulturno središče. Vani je postavil Knut Hamsun dogajanje nekaterih svojih romanov. Oslo je Norvežanom enako pri srcu kot nam Slovencem Ljubljana, zaradi vloge, ki jo je igralo v norveški kulturni zgodovini. Tod se je dogajalo skoro vse pomembno na področju norveške literature, znanosti in politične zgodovine. Tudi Oslo je bilo stoletja znano v svetu — enako kot Ljubljana — pod drugim imenom: Kristiania, ki ga je dobilo po tujem, danskem kralju. Šele ko je postala Norveška neodvisna, je dobilo mesto spet svoje izvirno ime — Oslo, ki si ga jezikoslovci različno razlagajo, najbolj verjetno pa pomeni isto kot ustje ali izhodišče. Od tam so se namreč tudi podajale v davnih časih

vikinske ladje na pustolovske in trgovinske vožnje.

Na prvi pogled, izpred glavne železniške postaje, napravi mesto prijazen, a precej provincialen videz, ki nima na sebi nič prestolniškega. Onstran velikega trga, na katerem je čakalo nekaj avtobusov in taksijev, je videti vrste nizkih palač. Med njimi pelje glavna cesta, Prins Johansgate, ob kateri se vrste trgovine s spominki in knjigarne, pa tudi banke, nekaj velikih trgovin s tekstilnim in galanterijskim blagom, kavarne in hoteli. Začudi pa človeka strm klanec že kar na začetku ceste, tako da je možno videti izpred postaje samo majhen del ceste. Klanec sicer v resnici ni tako strm, kot izgleda od daleč, vendar pa zapre razgled v globino ceste, kar še poveča vtis nekake prijazne provincialnosti. Očitno tudi Norvežani v svoji zgodovini niso pogrešali cankarjanskih klancev, niti dejanskih niti simbolnih.

Med potjo sem srečaval cele gruče mladine, fantov in deklet. Sprehajali so se po pločnikih, klepetali, se klicali in diskutirali. Nekje sem prišel mimo večje gruče, ki je tiščala glave skupaj in zavzeta opazovala nekaj na sredi. Skušal sem se zriniti vmes, da bi videl, kaj gledajo, a nisem mogel. Še danes ne vem, kaj je bilo tako zanimivega, da se nobeden sploh ni premaknil.

Ko sem prišel mimo kakšne knjižarne ali trgovine s spominki, si nisem mogel kaj, da bi se ne ustavil. Razstavljenih je bilo na stotine knjig, največ romanov z živo pisanimi ovitki, žepnih poljudno znanstvenih izdaj, in zelo veliko knjig o norveški naravi, zgodovini, literaturi, folklori ter turističnih zanimivosti na Norveškem. Večina teh knjig je prevedena v angleščino, mnoge pa poleg tega še v francoščino in nemščino, tudi prav velika, monumentalna dela. Mnogo je debelih slikovnih albumov o norveških znamenitostih. Vse kaže, da turizem na Norveškem nikakor ni v povojih, kot pogosto slišimo, ampak je že popolnoma odrasel. Marsikdo, tudi iz Trsta, bi se lahko šel tja učiti, kaj je turizem, in to ne le, kar zadeva turistično literaturo, ampak tudi kar zadeva kulturno postrežbo in kvaliteto uslug. O tem sem se lahko že kmalu nato sam prepričal v lepem hotelu prve kategorije, ki nosi ime »Böndernes hotel«, kar pomeni Kmečki sotel. Hotel je last mogočne stanovske organizacije norveških kmetov, ki ima razpleteno mrežo svojih odličnih, snažnih in prijaznih hotelov po vsej Norveški; v njih strežejo natakariče v stiliziranih ljudskih nošah in vse ima nekoliko folklorne nadine, kljub temu, da je zelo moderno in funkcionalno. Usluge so aleda na sološnoevropske, posebno pa italijanske hotelske cene sorazmerno poceni. Za res lepo, precej veliko enoposteljno sobo z razgledom na ulico sem plačal 39 norveških kron na dan, kar nanese okrog 3400 lir. Postrežba v hotelu je izredno prijazna, vljudna in hitra.

(Dalje)

